

Samenvatting Handboek Aanpak Grensoverschrijdend Gedrag Ten behoeve van toetsing Keurmerk VA

1. Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag is elke vorm van gedrag of toenadering die:

- Als gedwongen of ongewenst wordt ervaren door de persoon die het ondergaat.
- Als doel of gevolg heeft om de waardigheid/integriteit van de persoon die het ondergaat, aan te tasten.
- Plaatsvindt in de sport in een situatie waarin de spelregels niet voorzien.

2. Vormen van grensoverschrijdend gedrag

We onderscheiden zes vormen van grensoverschrijdend gedrag:

- **Seksueel grensoverschrijdend gedrag.** Dit kan gaan om fysiek, verbaal of non-verbaal contact. Heel concreet gaat het hierbij om seksueel gedrag of seksuele toenaderingen waarbij er niet wordt voldaan aan één of meerdere van de volgende criteria: wederzijdse instemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, passend bij de leeftijd, passend bij de situatie/cultuur en respect voor de waardigheid van de ander. Voorbeelden zijn het ongewenst opzettelijk aanraken van iemands lichaam, het maken van seksueel getinte opmerkingen (offline of online), intieme vragen naar iemands privéleven.

- **Pesten.** Dit zijn alle vormen van intimiderend gedrag met een herhalend karakter. Pesten is een lastige vorm van grensoverschrijdend gedrag, omdat het in veel reglementen niet strafbaar is gesteld. Een grapje over het uiterlijk van iemand kan soms misschien onschuldig lijken maar soms laten dit soort grapjes meer ellende achter dan op het eerste gezicht te zien is. We zien hierin een signalerende rol voor sportschoolhouders en trainers.

- **Bedreiging.** Het dreigend benaderen van een persoon, met als doel of gevolg dat iemand zich onveilig voelt, is strafbaar. Ook pesten, discrimineren en belediging kunnen worden bestempeld als vormen van bedreiging, wanneer dit bij de persoon die het ondergaat een onveilig gevoel veroorzaakt.

- **Discriminatie.** Dit betreft alle uitingen in woord, gebaar of geschrift van een mens of een groep mensen waarbij sprake is van uitsluiting, achterstelling, doelbewuste belediging of onjuiste behandeling van personen, op grond van hun godsdienst, ras, levensovertuiging, seksuele geaardheid, genderidentiteit, politieke gezindheid, beperking of welke grond dan ook. Discriminatie is strafbaar volgens de wet.

- **Mishandeling.** Dit betreft fysiek of psychisch geweld, binnen of buiten een spel- of wedstrijdsituatie, en het zeer ernstig dreigen met fysiek of psychisch geweld, met als gevolg fysieke of psychologische schade bij het slachtoffer. In de vechtsport gaat het hierbij om fysiek of psychisch geweld buiten de regels van de sport om. Ook hierin zien wij een signalerende rol voor sportschoolhouders en trainers. Bij mishandeling raden wij altijd aan aangifte te doen bij de politie. Daarnaast vinden wij het ook wenselijk om hier melding van te krijgen. Dit kan door een e-mail te sturen naar: info@vechtsportautoriteit.nl.

- **Belediging.** Dit is het aanranden van iemands eer of goede naam. Dit kan zowel verbaal als non-verbaal, en zowel bewust als onbewust.

3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Van al deze vormen van grensoverschrijdend gedrag krijgt seksuele intimidatie het meeste aandacht. De mogelijke gevolgen van seksuele intimidatie zijn vaak ernstig. Voor zowel het slachtoffer, de sportbond, de sportvereniging als de dader.

Binnen de sport is vaak sprake van lichamelijk contact. In de vechtsport is dit in het bijzonder het geval. De grenzen zullen hierbij voor veel trainers en sporters duidelijk zijn. Toch kan er sprake zijn van grensoverschrijdend gedrag of gedrag dat zich 'net op de grens' bevindt. Het is daarom belangrijk om als trainer of sportschooleigenaar bewust te zijn van de situatie waarin er een risico kan zijn op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast staat bij de omgang met minderjarigen, gezien hun extra kwetsbare positie, het '*vier ogen-principe*' centraal. Dit houdt in dat kind en volwassene niet alleen in één ruimte zijn maar er te allen tijde minimaal één extra volwassene bij de minderjarige en de trainer/begeleider in de ruimte aanwezig is. Dit gaat op voor situaties in de sportschool, kleedkamers en overleg ruimten, maar bijvoorbeeld ook hotelkamers of slaapzalen wanneer er door de trainer en vechter wordt gereisd.

4. Vertrouwenscontactpersonen (VCP's)

Een vertrouwenscontactpersoon (hierna: VCP) is iemand bij wie een melding kan worden gedaan van grensoverschrijdend gedrag. Als er geen (veilige) mogelijkheid is om bij een trainer of sportschoolhouder melding te doen van grensoverschrijdend gedrag, dan kan dit altijd bij een VCP. Een VCP is er om naar de melding te luisteren, begrip te tonen en eventueel een gepaste vorm van troost te bieden. Daarnaast is het de taak van de VCP om de melder zo goed mogelijk zijn/haar verhaal te laten doen en te achterhalen wat er precies is gebeurd. Meldingen worden altijd gedaan in vertrouwelijkheid.

Vertrouwelijkheid is niet hetzelfde als geheimhouding. Vertrouwelijkheid houdt in dat een VCP een melding van grensoverschrijdend gedrag nooit zomaar met iemand mag delen. Een uitzondering geldt hierbij voor concrete meldingen van seksueel grensoverschrijdend gedrag zoals seksuele intimidatie of aanranding. Hiervan doet de VCP melding bij Centrum Veilige Sport.

Er zijn 16 VCP's aangewezen en opgeleid voor de Nederlandse vechtsportsector. Van drie aanspreekpunten staan de gegevens op www.vechtsportautoriteit.nl/vertrouwenskwesties.

Als er bij één van hen een melding binnenkomt, wordt de melder gekoppeld aan een VCP, afhankelijk van de voorkeur van de melder voor: geslacht van de VCP en woonregio slachtoffer/melder. De daadwerkelijke melding wordt dan gedaan bij de VCP die de voorkeur heeft van de melder. Afhankelijk van de aard en de ernst van de melding en de behoeften van de melder

kan de VCP doorverwijzen naar de juiste hulpinstanties.

5. Screening

Plegers van grensoverschrijdend gedrag zijn niet te herkennen aan hun uiterlijk. We adviseren elke sportbond of vechtsportschool daarom om bij nieuwe medewerkers een screening uit te voeren.

Denk bijvoorbeeld aan:

- Een kennismakingsgesprek.
- Het checken van de cv en referenties.
- Het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Dit zal met het Keurmerk Vechtsportautoriteit, dat in 2020 zal worden geïntroduceerd, ook worden verplicht voor sportschoolhouders en kan voor sportscholen die met vrijwilligers en kwetsbare groepen (zoals kinderen) werken gratis worden aangevraagd.

6. Gratis VOG

Vechtsportscholen die gebruik maken van vrijwilligers én werken met kwetsbare groepen (zoals kinderen) kunnen gratis een VOG aanvragen. De aanvraag hiervoor verloopt via www.gratisvog.nl, waar eerst registratie plaatsvindt. Hiervoor is het noodzakelijk dat de aanvrager een KvK-nummer kan overhandigen en E-herkenning (EH1) heeft. De vrijwilligers voor wie de gratis VOG aangevraagd wordt, hebben een DigiD nodig. Vervolgens wordt de aanvraag gecontroleerd door het CIBG (een uitvoeringsorgaan van het ministerie van VWS). Als de aanvraag is goedgekeurd, staat de sportschool in het register en kunnen er gratis VOG's worden aangevraagd.

7. Sportreizen met overnachting

Hierbij wordt uitgegaan van een respectvolle omgang van de trainer met de privéruimten van de vechter, waaronder de sanitaire ruimten en de slaapkamer. Stuur alleen coaches mee naar het buitenland die een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) kunnen aanleveren. Een aanvullende screening is wenselijk door het inwinnen van referenties en de overige preventiemogelijkheden zoals beschreven in punt 5 van deze samenvatting.

We adviseren te allen tijde dat bij het uitreizen van minderjarigen altijd minimaal twee trainers of begeleiders aanwezig zijn die een VOG kunnen overleggen en dat daarmee het vier-ogen-principe altijd wordt gehanteerd. Daarnaast adviseren we dat trainers/coaches en pupillen altijd gescheiden slapen als het een sportreis met overnachting(en) betreft. Alle trainers/begeleiders en vechters dienen zich gedurende de reis en het verblijf volgens de algemeen geldende normen en waarden te gedragen. Tijdens een verblijf in het buitenland zullen zij ook rekening houden met de waarden en normen van het gastland.